

Contouren scenario's onderwijshuisvesting

Door G4 deskundigen onderwijshuisvesting

Aanleiding

Op 22 november 2011 is door het Kamerlid Beertema (PVV) een motie ingediend met betrekking tot het onderwijshuisvestingsbudget. In deze motie wordt de regering verzocht het onderwijshuisvestingsbudget van scholen rechtstreeks en geormerkt beschikbaar te stellen aan de schoolbesturen die dat willen en die de competenties hebben om die middelen adequaat te beheren. Deze motie is door de Kamer aangenomen.

In de schriftelijke beantwoording van Kamervragen heeft de Minister aangegeven dat verdergaande doordecentralisatie van de onderwijshuisvestingsmiddelen in de huidige regeerperiode niet zal plaatsvinden, aangezien hierover geen afspraken zijn gemaakt in het bestuursakkoord met de VNG.

Sinds enige jaren zijn verscheidene stemmen opgegaan die ofwel opteren voor doordecentralisatie van taken en middelen op het gebied van de onderwijshuisvesting van de gemeenten naar de schoolbesturen (nu al mogelijk) of voor functionele decentralisatie (wetswijziging). Deze begrippen worden volgens de G4 te vaak door elkaar gehaald. Daarom is een goed onderbouwde discussie over de onderwijshuisvesting gewenst. Voor een inhoudelijke discussie over de kwaliteit van onderwijshuisvesting en/of de onderbesteding van de onderwijshuisvestingsbudgetten is het van wezenlijk belang dat de informatie die landelijk verstrekt wordt juist is en gedragen wordt door de betrokken partijen. Kritiek op het huidige stelsel is uiteraard geoorloofd, maar dan wel op basis van de juiste gronden.

Voorlopig is bovengenoemde motie van Kamerlid Beertema het eerste tastbare politieke stuk over het onderwijshuisvestingsbudget dat door een meerderheid van de Tweede Kamer wordt onderschreven. Aan een doordecentralisatie, zoals is voorgesteld in de motie, kleven echter ook praktische bezwaren en risico's, die naar de indruk van de G4 nog onvoldoende worden onderkend. Om deze reden wordt hieronder een aantal scenario's geschetst, die een breder beeld van het complexe geheel van onderwijshuisvesting proberen weer te geven vanuit gemeentelijk optiek.

Achtergrond

In 1997 is de verantwoordelijkheid voor het beleid en het budget voor onderwijshuisvesting van scholen voor het primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs gedecentraliseerd van het Rijk naar de gemeenten. De gedachte daarbij was dat gemeenten, door lokale sturing, aanvragen beter zouden kunnen beoordelen. Gemeenten hebben een beter zicht op relevante ontwikkelingen op lokaal niveau en zijn hierdoor beter in staat om maatwerk te leveren. Hierdoor kunnen de beschikbare middelen efficiënter worden verdeeld, wat de kwaliteit van de onderwijshuisvesting ten goede komt. Sindsdien maken de middelen voor onderwijshuisvesting onderdeel uit van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds aan de gemeenten. Gemeenten kregen hierbij de wettelijke opdracht te voorzien in adequate huisvesting voor het primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs. De schoolbesturen in het primair- en voortgezet onderwijs zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de binnenzijde van hun gebouw en het buitenschilderwerk. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor huisvestingsaanvragen in het kader van artikel 2 van de verordening (onderaan deze nota opgenomen), zoals:

- De realisatie van nieuwbouw;
- Uitbreiding van bestaande bouw;
- Onderhoud aan de buitenzijde van het gebouw;
- Aanpassingen aan de binnenzijde van het gebouw.

De situatie in het voortgezet onderwijs verschilt ten opzichte van het primair onderwijs (PO). Zo zijn de aanpassingen en het onderhoud aan schoolgebouwen voor het voortgezet onderwijs (VO) reeds sinds 2005 overgedragen aan de schoolbesturen.

Contouren van mogelijke onderwijshuisvestingsscenario's

Scenario 1: functionele decentralisatie van OHV naar alle schoolbesturen

Beschrijving

De gehele verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting (OHV), alsmede alle daaraan verbonden financiële middelen gaan over naar de schoolbesturen. Zij ontvangen de financiële middelen rechtstreeks van het Rijk.

Inhoudelijke gevolgen

De gevolgen van dit scenario zijn verstrekkend voor zowel de gemeenten als de schoolbesturen. Voor de gemeenten betekent dit scenario dat zij geen enkele verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting behouden. De gemeente verliest de regie over een goede spreiding van onderwijsfaciliteiten in de gemeente, met het gevaar dat er in bepaalde gebieden geen school overblijft. Bij gemeentelijke regie is het mogelijk efficiënt gebruik te maken van alle beschikbare ruimtes en voorzieningen. In dit scenario zou dat dus wegvallen. Ook zal realisatie van nieuwe MFA's (multifunctionele accommodaties, brede scholen) moeilijker zijn zonder regie/ opdrachtgeverschap van de gemeente. De gemeente verliest dus een belangrijk sturingsinstrument om het gemeentelijk onderwijsbeleid te kunnen vormgeven.

Voor de schoolbesturen betekent dit scenario dat zij naast onderwijsspecialist ook huisvestings-/ vastgoedspecialist moeten worden. Schoolbesturen zijn hiervoor in de regel niet toegerust en moeten de expertise met betrekking tot huisvesting (vaak voor veel geld) in huis halen. Zij zullen moeten leren vastgoedplannen te ontwikkelen en met huisvestingsbudgetten om te gaan. De schoolbesturen moeten ook het onderwijsdeel van de multifunctionele accommodaties (MFA's) van de gemeenten overnemen en zullen daarmee te maken krijgen met alle perikelen rondom onder meer de onderhouds- en beheersplannen.

Knelpunten/risico's

Er zijn nog veel vragen die eerst beantwoord zullen moeten worden voordat dit scenario werkelijkheid kan worden. Dit geldt ook voor de Rijksoverheid. Zij wordt immers, bij het ontbreken van de gemeente als (eerste) verantwoordelijke voor de onderwijshuisvesting, de overheidsinstantie die verantwoordelijk wordt voor het functioneren van dit nieuwe stelsel. Te verwachten is dat niet eenvoudig volstaan kan worden met het toevoegen aan de lumpsum van de middelen voor onderwijshuisvesting die uit het Gemeentefonds gehaald worden. Er zullen veel verfijningen en wetswijzigingen nodig zijn omdat andere principes uit de huidige onderwijswetgeving in het geding komen. Zo zal het veel moeilijker worden om als nieuw schoolbestuur met nieuw op te richten scholen in de financiering van de huisvesting te voorzien en zullen veel schoolbesturen (met name de kleinere) die in de financiële problemen gekomen zijn, bij het ministerie aankloppen voor hulp. Hiervoor zal het ministerie van OCW separate voorzieningen moeten gaan treffen.

Financiële gevolgen

Het geld voor onderwijshuisvesting wordt uit het Gemeentefonds gehaald. Het Rijk geeft dit geld aan de schoolbesturen in de vorm van een hogere lumpsum waaruit dan tevens de huisvestingskosten moeten worden betaald. Deze bestaan niet alleen uit de kosten voor (nieuwe) investeringen en het gehele onderhoud, maar ook uit de afschrijvingen/rentelasten op de bestaande gebouwen, alsmede alle aan de huisvesting verbonden zaken, zoals de OZB. De verwachting is dat dit bedrag onvoldoende zal zijn voor reservering voor nieuwbouw, groot onderhoud en grote verbouwingen. Het risico bestaat dat schoolbesturen middelen voor onderwijskwaliteit aanwenden voor huisvesting, wat negatieve gevolgen kan hebben voor de onderwijskwaliteit. In het algemeen zal men geld moeten lenen op de kapitaalmarkt. Als private partij zal men daarvoor veel hogere (hypotheek)rentes moeten betalen dan de gemeente en in het geval van kleinere en/of anderszins kwetsbare scholen bestaat de kans dat men zelfs geen lening kan krijgen. Om te overleven zal men overgaan tot clusteren/fuseren met andere schoolbesturen tot (uiteindelijk) slechts enkele 'onderwijsmoloch' per regio/stad overblijven. Behalve dat dit haaks staat op het motto 'terug naar de menselijke maat', wordt hiermee ook de vrije schoolkeuze beperkt.

Verder zullen de schoolbesturen zelf grond moeten verwerven voor nieuwbouw, waar zij in het huidige systeem grond 'om niet' van de gemeente ontvangen voor nieuwbouw. Zij ontmoeten dan de gemeente in een heel andere rol, namelijk in die van het grondbedrijf dat met de verkoop van de grond op zijn minst een sluitende grondexploitatie moet bewerkstelligen (en liefst nog winst moet genereren). Waar op dit moment de gemeente (dienst/afdeling

onderwijs) en de schoolbesturen bij nieuwbouw nog min of meer 'zij aan zij' optrekken, ontmoeten de schoolbesturen dan de gemeente als 'tegenpartij' op hun weg.

Voor scholen die krimpen (in krimpregio's zijn dat de meeste scholen) is een bijkomend nadeel dat leegkomende schoolgebouwen niet meer terugvallen aan de gemeente (economisch claimrecht), maar eigendom blijven van het schoolbestuur dat daarvoor de kapitaallasten en het onderhoud moet blijven betalen. De gebouwen komen in krimpregio's ook niet snel in aanmerking voor de huisvesting van andere scholen die wel groeien. De leegstaande schoolgebouwen blijven dan als een molensteen om de nek van de schoolbesturen hangen (tenzij het schoolbestuur bereid is het met forse verliezen te verkopen).

De gemeente kan de afdeling onderwijshuisvesting opheffen, hetgeen een besparing in de apparaatskosten oplevert.

Scenario 2: doordecentralisatie van middelen voor onderwijshuisvesting naar schoolbesturen die willen en kunnen (uitwerking motie Beertema)

Beschrijving

Schoolbesturen die dat willen en die de competenties bezitten om de middelen voor huisvesting adequaat te beheren krijgen de verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de scholen die dat niet willen of niet kunnen. Dit scenario bevat hiermee de uitwerking van de motie Beertema.

Inhoudelijke gevolgen

In dit scenario is de verwachting gerechtvaardigd dat de gemeente vooral verantwoordelijk blijft voor nieuwe, kleine en/of armlastige scholen. Er ontstaat dan binnen de gemeente een ongewenste tweedeling: de 'sterken' die zelfstandig opereren onder de vleugels van de schoolbesturen en de 'zwakke(re)n' die onder de vleugels van de gemeente ressorteren. Dit kan zijn weerslag hebben op de onderlinge concurrentieverhoudingen tussen scholen binnen de gemeente.

Knelpunten/risico's

De huidige motie is volgens de G4 onuitvoerbaar en onwenselijk. Zo is het onduidelijk wie gaat controleren of scholen capabel genoeg zijn om voor hun huisvesting te zorgen en op basis van welke criteria en voor welke termijn dit zal worden vastgesteld. Zo kan het onderwijshuisvestingbudget per jaar/periode verschillen, wat een goede verdeling bemoeilijkt. Bovendien is het met name voor het PO praktisch onmogelijk te bepalen hoeveel middelen (per gemeente) uit het Gemeentefonds moeten worden gehaald en hoeveel er in moet achterblijven voor de scholen die niet in staat worden geacht hun eigen onderwijshuisvesting te bestieren. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat in het Gemeentefonds - in tegenstelling tot het (V)SO en het VO - géén maatstaf 'leerling basisonderwijs' bestaat. 'Onderwijshuisvesting in het basisonderwijs' is (nauwelijks te herleiden) versleuteld in een aantal andere maatstaven. Verder zullen schoolbesturen geconfronteerd worden met dezelfde problemen die hiervoor onder scenario 1 al geschetst zijn. Ook moet men zich afvragen of de wettelijk voorgeschreven gelijke behandeling van de scholen in een dergelijke nieuwe constellatie nog wel is te handhaven tussen de scholen die nog onder de vleugels van de gemeente opereren en de scholen die 'zelfstandig' in de onderwijshuisvesting voorzien. Ook de afstemming tussen scholen, kinderopvang en buitenschoolse opvang zal hierdoor een nieuwe wending krijgen. De coördinatie vanuit de gemeente om deze voorzieningen te integreren zal namelijk wegvallen.

Financiële gevolgen

De gemeente is bij dit scenario genoodzaakt voor de 'zwakke(re)' scholen het gemeentelijke onderwijshuisvestingsapparaat in stand te houden, wat kostbaar en in dit geval inefficiënt is.

Scenario 3: gedeelde verantwoordelijkheid: doordecentralisatie middelen buitenonderhoud primair onderwijs en speciaal onderwijs (gelijk aan VO regeling)

Beschrijving

In dit scenario blijft de gemeente alleen verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding, zoals dit sinds 2005 al in het VO is georganiseerd.

Inhoudelijke gevolgen

Dit scenario biedt schoolbesturen en gemeenten de mogelijkheid tot een geleidelijke overgang van verantwoordelijkheden en middelen. Wel ontstaat er mogelijk meer discussie tussen schoolbestuur en gemeente over de staat van onderhoud van de gebouwen in de afweging nieuwbouw versus onderhoud/aanpassing.

Knelpunten/risico's

Vraag blijft hoe de beschikbare budgetten verdeeld zullen worden. Zoals bij scenario 2 al is gesteld, is het met name voor het PO praktisch onmogelijk te herleiden hoeveel middelen onderwijshuisvesting (per gemeente) in het Gemeentefonds zijn opgenomen, laat staan dat daarin ook nog een onderscheid moet worden gemaakt tussen 'investeringen' en 'gewone dienst/exploitatie' (onderhoud etc.). Ook is de schaalgrootte van scholen in het PO veel kleiner dan van scholen in het VO, wat in 2005 de belangrijkste bottleneck vormde voor overheveling zoals in het VO. Het voordeel van dit scenario voor de gemeente is dat scholen zelf verantwoordelijk zijn voor het in standhouden van hun gebouw(en). Echter, de vraag blijft hoe deze taak zich verhoudt tot de kerntaak van het onderwijs: het geven van kwalitatief hoogwaardig onderwijs.

Financiële gevolgen

De middelen voor de instandhouding van de gebouwen en het onderhoud worden uit het Gemeentefonds gehaald en overgeheveld naar de schoolbesturen. De gemeente is niet langer verantwoordelijk voor het (buiten)onderhoud en voor de aanpassingen.

Scenario 4: bestaande systematiek behouden: gemeenten en schoolbesturen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting

Beschrijving

Een scenario dat in de landelijke discussie nauwelijks wordt genoemd is de mogelijkheid om onderwijshuisvesting bij de gemeente te behouden op de manier waarop dit nu is georganiseerd.

Inhoudelijke en financiële gevolgen

Groot voordeel hiervan is dat er geen stelselwijziging zal plaatsvinden, waardoor de mogelijke negatieve gevolgen en frictiekosten van een dergelijke wijziging (zoals beschreven bij de bovenstaande scenario's) worden voorkomen. Daarbij moet worden benadrukt dat er op lokaal niveau een goede inhoudelijke discussie zal worden voortgezet over de vraag naar het behoud van een goede onderwijshuisvestingskwaliteit. Er moet worden gestreefd naar een gezamenlijk gedragen visie op de kwaliteit van het schoolgebouw, binnen de huidige financiële situatie. Dit moet leiden tot een goed gespreid onderwijsvoorzieningsnetwerk, wat in het gezamenlijke belang is van zowel gemeente als schoolbesturen.

Scenario 5: oormerken van OHV middelen

Beschrijving

Een vijfde scenario betreft het oormerken van de financiële middelen voor onderwijshuisvesting, om te voorkomen dat deze middelen voor andere doeleinden worden ingezet. In de huidige situatie zou het gaan om de middelen in het Gemeentefonds en in het geval van doordecentralisatie of functionele decentralisatie over de beschikbare middelen van de schoolbesturen.

Inhoudelijke en financiële gevolgen

Oormerken van middelen in het Gemeentefonds is echter in strijd met het uitgangspunt van het Gemeentefonds, dat het algemene middelen betreft. Er kan niet gesproken worden over een 'budget onderwijshuisvesting' waarover gemeenten in het Gemeentefonds beschikken. De uitkeringen uit het Gemeentefonds betreffen namelijk algemene middelen waaraan geen bestedingsvoorwaarden zijn gesteld. Om het oormerken mogelijk te maken, is dus een stelselwijziging nodig. Wat bij de invoering van de decentralisatie naar gemeenten in 1997 werd beoogd, namelijk aansluiting zoeken bij lokale ontwikkelingen en het leveren van maatwerk, komt onder druk te staan doordat gemeenten minder vrijheid bezitten om de middelen te besteden.

Voordeel van dit scenario is dat er meer duidelijkheid komt omtrent de besteding van middelen in relatie tot de middelen die hiervoor zijn begroot. Anderzijds draagt deze optie ook een gevaar in zich, namelijk dat gemeenten, die 'niet sterk in de schoenen staan', onder druk van schoolbesturen ter plaatse jaarlijks alle beschikbare huisvestings-

middelen uitgeven, óók als de noodzaak daartoe ontbreekt. Het prudent omgaan met/het verantwoord besteden van overheidsmiddelen komt hiermee in het gedrang.

Algehele aandachtspunten in verdere discussies rondom doordecentralisatie en functionele decentralisatie

Gymnastiekcapaciteit

Voor de gymnastiekcapaciteit voor PO en (V)SO komt ook het geld voor de exploitatie in het Gemeentefonds terecht. Het VO ontvangt wel geld voor de exploitatie van gymlokalen. Daarnaast berust in de meeste gemeenten het eigendom van de gymnastieklokalen (naast die van de sporthallen) bij de gemeenten en worden deze op dit moment niet geëxploiteerd door de schoolbesturen. In het geval van scenario 1 (functioneel decentraliseren) zullen deze lokalen dus eerst in eigendom over moeten gaan naar de schoolbesturen of naar het ministerie.

Verder vallen in sommige gemeenten deze gymlokalen onder de begrotingspost 'Sport', wat de situatie nog complexer maakt. Ook bij scenario 3 (gedeelde verantwoordelijkheid) blijven de gymnastieklokalen problematisch omdat schoolbesturen de exploitatie daarvan waarschijnlijk liever uitbesteden aan private partijen. Wanneer schoolbesturen ervoor kiezen de gymlokalen onder gemeentelijke verantwoordelijkheid te laten, moeten deze afgesplitst worden van onderwijshuisvesting en buiten de doordecentralisatie worden gehouden.

Oude panden

Veel scholen zijn gehuisvest in oude of zelfs monumentale panden. Dergelijke panden zijn vaak duurder in onderhoud, maar geven tegelijkertijd karakter aan de desbetreffende school én aan de stad. Ook de extra onderhoudskosten van deze oude panden zullen verwerkt moeten worden in een eventuele verdeelsleutel.

Economisch claimrecht

In het eerste scenario is er geen economisch claimrecht meer voor gemeenten. De gemeente heeft dan nog twee sturingsinstrumenten, namelijk: bestemmingsplannen en eventueel erfpacht, indien alleen volledige eigendom van panden (en niet de grond) aan de scholen wordt overgedragen.

Verzekering

In het geval dat schoolbesturen volledig verantwoordelijk worden voor onderwijshuisvesting, valt daar ook de verzekering onder. Het is echter de vraag of schoolbesturen hier gelijk of meer geld aan kwijt zullen zijn, aangezien de huidige afspraken die gemeenten hebben met verzekeraars, komen te vervallen. Schoolbesturen kunnen een waarborgfonds instellen en zich collectief verzekeren.

Huurlasten

Evenals de kapitaallasten kunnen de huurlasten over gaan naar schoolbesturen. Logischerwijs hoeven niet alle huurlasten over te gaan wanneer scenario twee werkelijkheid wordt.

Schoolpleinen

Schoolpleinen zijn (soms) openbaar terrein. Met name in de grote steden met de beperkte speelterreinen voor jongere kinderen is het belangrijk dat deze schoolterreinen openbaar toegankelijk zijn en blijven. In veel gevallen wordt een tussenoplossing gehanteerd, waarbij het schoolplein geen openbaar gebied is, maar wel openbaar toegankelijk. Bij doordecentralisatie moeten schoolbesturen voor het onderhoud van schoolpleinen zelf afspraken maken met private partijen. Dit hoeft niet duurder te zijn, maar schoolbesturen moeten het wel zelf regelen.

Multifunctionele Accommodaties (MFA's)

In MFA's zijn vaak een school en andere wijkorganisaties ondergebracht. Soms zijn het panden van woningcorporaties die gehuurd worden door de gemeente. In het geval van doordecentralisatie moeten de scholen deze panden zelf huren van de particuliere eigenaren of de gemeente. Deze zijn in het geval van particulier eigendom echter wel duurder, wat de voorzetting minder vanzelfsprekend maakt. Vanuit een maatschappelijk belang zou de gemeente zelf eventueel bijspringen.

Bij het tweede scenario is er een keuzemogelijkheid, het resultaat kan zijn dat de gemeente gedeeltelijk verantwoordelijk is voor huisvesting van de MFA. Ook hier krijgt men een ongewenste tweedeling, al naar gelang de gemeente nog wel of helemaal geen bemoeienis met de MFA heeft.

Nieuwe scholen

In het huidige systeem komt, nadat het ministerie goedkeuring heeft gegeven voor de stichting van een nieuwe school, de aanvraag voor de bouw/het bouwkrediet van een nieuw schoolgebouw binnen bij de gemeente. Bij functionele decentralisatie zal dit niet meer het geval zijn. Gemeenten hebben niet langer invloed op de spreiding van nieuwe schoolgebouwen, wat voor een integrale voorzieningenplanning in bijvoorbeeld nieuwe ontwikkelgebieden of uitbreidingsgebied belangrijk is. Hierbij is het ook belangrijk dat er een evenwichtige verdeling bestaat tussen openbaar en bijzonder onderwijs over de wijk/stad. De vraag is op welke wijze deze evenwichtige spreiding van onderwijsvoorzieningen gerealiseerd moet gaan worden op het moment dat schoolbesturen integraal verantwoordelijk zijn voor de huisvesting.

Leerlingenvervoer

Als schoolbesturen zelf de locaties van hun huisvesting kunnen bepalen, is het logisch dat leerlingenvervoer onderwerp zal worden van de discussie omtrent functionele decentralisatie. Schoolbesturen bepalen dan immers waar het onderwijs zal komen en het is in het belang van de leerlingen dat zij daar ook binnen redelijke tijd kunnen zijn.

Vandalisme

Ook hier geldt dat bij functionele decentralisatie de gemeenten niet verantwoordelijk zijn voor schade door vandalisme. De lasten zullen derhalve neerkomen op de schoolbesturen. Uitgaande van het tweede scenario geldt dat gemeenten alleen hiervoor verantwoordelijk zijn als scholen daarvoor hebben gekozen.

Bijlage

Artikel 2 Omschrijving voorzieningen in de huisvesting

Bij de toepassing van deze verordening worden de volgende voorzieningen onderscheiden:

- a. de voor blijvend of voor tijdelijk gebruik bestemde voorzieningen bestaande uit:
 1. nieuwbouw voor een school die voor het eerst voor rijksbekostiging in aanmerking is gebracht, dan wel nieuwbouw ter gehele of gedeeltelijke vervanging van een gebouw waarin een school is gehuisvest, al dan niet op dezelfde locatie;
 2. uitbreiding van een gebouw waarin een school is gehuisvest;
 3. gehele of gedeeltelijke ingebruikneming van een bestaand gebouw ten behoeve van de huisvesting van een school;
 4. verplaatsing van een of meer bestaande noodlokalen ten behoeve van de huisvesting van een school;
 5. terrein voor zover benodigd voor de realisering van een onder a sub 1 tot en met 4 omschreven voorziening;
 6. inrichting met onderwijsleerpakket of met leer- en hulpmiddelen voor zover deze nog niet eerder voor bekostiging van rijks- of gemeentewege in aanmerking is gebracht;
 7. inrichting met meubilair voor zover deze nog niet eerder voor bekostiging van rijks- of gemeentewege in aanmerking is gebracht;
 8. medegebruik van een ruimte voor het onderwijs in een gebouw dat al bij een andere school in gebruik is en medegebruik van een gymnastiekruimte en een bad voor watergewinning of bewegingstherapie;
- b. aanpassingen aan gebouwen van een school voor basisonderwijs en een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs bestaande uit een of meer activiteiten zoals onderscheiden in bijlage I;
- c. onderhoud aan gebouwen van een school voor basisonderwijs en een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs bestaande uit een of meer activiteiten zoals onderscheiden in bijlage I;
- d. herstel van een constructiefout bestaande uit schade aan een gebouw veroorzaakt door eigen gebrek of eigen bederf, alsmede uit kosten gemoeid met het voorkomen van nog niet manifest geworden materiële schade onmiddellijk voortvloeiend uit ontwerpfouten, uitvoeringsfouten of wanprestatie;
- e. herstel en vervanging in verband met schade aan een gebouw, onderwijsleerpakket of leer- en hulpmiddelen en meubilair ingeval van bijzondere omstandigheden;
- f. huur van een sportterrein, dat niet in eigendom is van een bevoegd gezag, voor een school voor voortgezet onderwijs ten behoeve van het onderwijs in lichamelijke oefening.